

Tiltaksplan 2022 – 2026 Psykisk utviklingshemmede (vedtatt i Averøy kommunestyre 20.06.2022)

Kristen Vorpvik

[FIRMANAVN] [Firmaadresse]

Averøy – en god forbindelse

Innledning

Mandatet fra kommunestyret (22.03.2021 kommunestyresak 7/21):

Averøy kommunestyre vedtar «Omsorgsplan – Averøy kommune 2021 – 2026», med mål, strategier og tiltak som er beskrevet i kap. 5.

Kommunestyret ber om at det utarbeides en egen handlingsplan med tiltak for utviklingshemmede. Det vises her til rettighetsutvalgets utredning NOU 2016-17 «På lik linje», som retningsgivende for arbeidet. Planen skal også gjelde aldersgruppen 0-16 år. Frist for behandling i kommunestyret settes til 30. juni 2022.

På lik linje (NOU 2016: 17)

Rettighetsutvalget ble oppnevnt den 3. oktober 2014. Utvalget overleverte utredningen På lik linje til Barne- og likestillingsdepartementet den 3. oktober 2016. Utredningen foreslår åtte løft for å bedre situasjonen for personer med utviklingshemming. Løftene skal sørge for at menneskerettigheter blir ivaretatt og politiske mål realisert for utviklingshemmede, på lik linje med andre. De åtte løftene skal sikre:

Løft 1 Selvbestemmelse og rettsikkerhet

Løft 2 Inkluderende og likeverdig opplæring

Løft 3 Arbeid for alle

Løft 4 God helse og omsorg

Løft 5 Eget hjem

Løft 6 Kompetanse og kunnskap

Løft 7 Koordinerte tjenester

Løft 8 Målrettet styring

I kommuneplanens samfunnsdel finner vi Averøy kommunes satsningsområde «Tilhørighet og felleskap». Det handler om et lokalsamfunn der folk ønsker å jobbe, leve og bo. Barn og unge skal føle trygghet og bli inkludert under oppveksten. Eldre skal sikres en trygg og god alderdom og skal ha mulighet til å bo i eget hjem så lenge som mulig. Ungdom kan være en ressurs for eldre gjennom opplæring i bruk av digitale løsninger og gjennom å lære mer om hverdagsomsorg. Dette gjelder også for de som har behov for tjenester gjennom hele livet. Averøy kommune yter tjenester til grupper med nedsatt funksjonsevne, som for eksempel personer med psykisk utviklingshemming, autismspekterdiagnoser og andre adferds diagnoser. Gruppen med autismspekterdiagnoser og andre adferds diagnoser er en gruppe tjenestemottagere som er i vekst, og vil være avhengig av bistand og tilrettelagte tilbud fra flere av kommunens tjenester. Denne gruppen vil få mye av sine tjenester fra Averøy kommune opp igjennom livet, og utfordringene for disse gruppene har mye til felles med gruppen psykisk utviklingshemmede.

Averøy kommune har i Helse og omsorgsplanen sagt at en i planperioden vil satse særskilt på «Løft» 1, 3, 4 og 5, hvor en mener at tjenestene i størst mulig grad kan påvirke utviklingen av tjenestene selv. Andre områder som kompetanseutvikling, rekruttering og utdanningstilbud vil bli behandlet i andre planer.

Løft 1 Selvbestemmelse og rettssikkerhet

Rettighetsutvalgets gjennomgang viser at norsk lovverk ikke i tilstrekkelig grad respekterer og sikrer utviklingshemmedes rett til frihet og selvbestemmelse. Lovverket åpner for å gjøre vesentlige inngrep i utviklingshemmedes handlefrihet og mulighet til å bestemme over eget liv, uten at inngrepene kan rettferdiggjøres. Dagens særhjemler for tvang og fratakelse av rettslig handleevne diskriminerer utviklingshemmede.

Lovverket legger ikke til rette for at utviklingshemmede får anledning til å uttrykke sin mening eller hevde sin rett på lik linje med andre. Utviklingshemmede får ikke tilgang til støtte og bistand som gir muligheter for selvbestemmelse, eller som gir muligheter for å ivareta sine interesser i møtet med offentlige myndigheter og private parter. Grunnleggende rettigheter er ikke tydelige og synlige for utviklingshemmede, forvaltningen, domstolene eller samfunnet for øvrig.

Rettighetsutvalget foreslår derfor:

- Å ta inn FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven.
- Å etablere gratis rettshjelps tiltak for personer med utviklingshemming.
- Å gi utviklingshemmede rett til beslutningsstøtte.
- Å endre reglene for fratakelse av rettslig handleevne.
- Å endre reglene om bruk av tvang overfor personer med utviklingshemming.

Mål	Tiltak	Tidsfrist	Ansvar
Helhetlig koordinerte og samordnede tjenester til rett tid og rett sted.	➤ Opplæring av personale, verger og pårørende ➤ Årlige fagdager for personale og pårørende / verger	Årlig (inn i Botjenesten sitt årshjul)	Fagleder
Beboere skal selv kunne planlegge/påvirke eget liv gjennom å delta i utforming av tjenestene.	Planleggingsmøter i samarbeid med bruker/ pårørende.	Etter behov	Fagleder

Den enkelte har rett på et trygt og godt liv, og rett til å bestemme selv	Kartlegging av behov før vedtak	Innen 4 uker etter henvisning/kontakt.	Tildelingsenheten
	Godt utformede vedtak. Etter utarbeidelse av vedtak Helse- og omsorgstjenesteloven. Ved nye vedtak skal tiltaksplan utarbeides.	Alle tiltaksplaner skal evalueres minimum 1 gang pr år.	Vernepleier/ sykepleier i samarbeid med «smågruppene» og pårørende/verger
	Utarbeidelse av IP	Individuell plan skal oppdateres minimum årlig, eller ved endrede behov	

Løft 3 Arbeid for alle

Rettighetsutvalgets gjennomgang viser at utviklingshemmede i liten grad har tilgang til arbeidslivet. Kun 25 prosent av utviklingshemmede i yrkesaktiv alder er i arbeid, og av disse deltar nær sagt alle i arbeidsmarkedstiltak. De aller fleste har en form for varig tilrettelagt arbeid, og over 90 prosent arbeider i skjermede virksomheter. De fleste som ikke er i arbeid deltar i kommunale dagsenter, og noen har verken tilbud om arbeid eller dagaktivitet.

For at flere utviklingshemmede skal få delta i arbeidslivet har utvalget følgende tiltak:

- Kommunene får ansvar for å sørge for tilrettelagt arbeid til personer som har ytelsen ung ufør og som har behov for tjenester fra kommunen etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester.
- Det skal gjennomføres grundige arbeidsevnevurderinger for alle utviklingshemmede.
- Utviklingshemmede skal få mulighet til varig oppfølging og individuell støtte i ordinært arbeid.
- Teste ut alternative rammer for VTA for å øke antall tiltaksplasser og utviklingshemmedes deltakelse i tiltaket.
- Det er viktig at utviklingshemmede å ha en meningsfull jobb på lik linje med andre samfunnsborgere.

Mål	Tiltak	Tidsfrist	Ansvar
Tilrettelagt arbeid i lokale bedrifter / lokale bedrifter	Vurdering av arbeidsevne Samarbeid med lokalt næringsliv for å utvikle nye tiltaksplasser, og gi støtte i ordinært arbeid.	Ved behov, men årlig gjennomgang.	Fagleder i samarbeid med NAV

	Sikre opprettholdelse av VTA plasser på Unika Opprettholde etablerte/ tilrettelagte arbeidsplasser		
Alle skal ha et tilrettelagt aktivitetstilbud tilpasset egne ønsker og behov	Rekruttere og beholde støttekontakter	Når behovet oppstår	Tildelings-tjenesten
	Utvikle et alternativt dagtilbud Samarbeid med frivillige organisasjoner og fritidstilbud i Averøy kommune og andre kommuner Egne aktivitetsskvelder. Arrangere vårfest/ høstfest. Turer til Solgården	Innen 31.12.23 Fortløpende Hvert annet år	Fagleder Daglig leder aktivitetssenter

Løft 4 God helse og omsorg

Utvalgets gjennomgang viser at hjemmetjenestene til personer med utviklingshemming ofte er utformet på en standardisert måte, og at ulike tjenester leveres som et samlet pakketilbud. Dette begrenser utviklingshemmedes valgfrihet og mulighet til å styre egen hverdag. At utviklingshemmede ikke står i sentrum for utformingen av tjenestetilbudet er i strid med klare politiske målsettinger om økt selvbestemmelse for personer med utviklingshemming.

Utvalgets statusbeskrivelse viser at personer med utviklingshemming ikke har lik tilgang til helsetjenester av god kvalitet som resten av befolkningen. Habiliteringstjenestene har lav kapasitet, og det er i liten grad etablert systemer som sikrer tilgang til fastlegetjenester. Utvalgets gjennomgang viser også at barns rettigheter er mangelfullt ivaretatt i utformingen av helse- og omsorgstjenester til barn med utviklingshemming. Utvalget ønsker å bidra til at utviklingshemmede barn fullt ut får anerkjent og ivaretatt sine rettigheter som barn, til utvikling, medvirkning, trygghet, omsorg og å vokse opp i en familie.

Utvalget anbefaler derfor:

- At plikten til individuell tilrettelegging av helse- og omsorgstjenestene synliggjøres.
- Å styrke kapasiteten i habiliteringstjenestene til personer med utviklingshemming.
- At det utarbeides veileder for helseoppfølging av personer med utviklingshemming hos fastlegen, og i samarbeid med habilitering- og spesialisthelsetjenestene.

- At alle helseforetakene inngår samarbeidsavtaler med kommunene om habilitering.
- At plikten til å legge vekt på hensynet til barnets beste i alle handlinger som gjelder barn, synliggjøres i lovverket som regulerer helse- og omsorgstjenestene.
- At det innføres systemer for kvalitetssikring av tilbudet i avlastnings- og barneboliger.

Mål	Tiltak	Tidsfrist	Ansvar
Trygg i eget hjem	➤ Samtykke må underskrives av tjenestemottaker/verge . ➤ En detalj kartlegging foretas. ➤ Implementering av velferdsteknologi for å få bedre kvalitet på våre tjenester som trygghets-skapende teknologi (room mate, trygghetsalarm) ➤ Primærkontakt oppnevnes	Utføres etter kartlegging	Personalet som er på jobb til enhver tid Fagleder
Barn skal oppleve en trygg og god oppvekst Barn skal oppfølges i et helhetlig perspektiv	Helsestasjon: ➤ Individuelle forløp avhengig av når diagnose settes. ➤ Barnefysioterapeut ➤ Barnehabilitering ➤ PPT ➤ Familieveileder ➤ Individuell oppfølging ➤ Ansvarsgrupper opprettes rundt det enkelte barn. ➤ Avlastningstilbud ➤ Støttekontakt Barnehage ➤ Barnehage tilrettelegger etter vurdering fra PPT, evt spesialisthelsetjenesten Skole	Dette er et arbeid som går fortløpende.	Helsestasjon Barnehage Barneskole Ungdomsskole Tildeling Kommune-psykolog

	➤ Skole viderefører arbeidet som er igangsatt i barnehage etter vurdering fra PPT og spesialisthelsetjenesten ➤ Tilrettelegging av tilpasset kulturskoletilbud ➤ «Robust ungdom» - AUS Annet helse ➤ Psykisk helseteam for barn og unge. ➤ Barn og unges helsetjeneste (prosjekt sammen med spesialisthelsetjenesten)	Utarbeides årlig av kulturskolen Innen 31.12.22 Egen prosjektplan	
Opprettholde god helse	➤ Tjeneste- mottaker har individuell oppfølging av helsetjenester. ➤ Årskontroll hos fastlege. ➤ Avtale med distriktstannlege ift oppfølging av tannhelse ➤ Fysioterapi ved behov. ➤ Henvisninger til PPT ➤ Henvisning til spesialisthelsetjeneste ➤ Henvisninger til BUP	Oppfølges årlig, og ellers ved behov.	Vernepleier/ sykepleier.

Løft 5 Eget hjem

Utvalgets gjennomgang viser at det er stor mangel på egnede boliger for utviklingshemmede, og lange ventetider for å få bolig i mange kommuner.

Utviklingshemmede har reelt sett liten mulighet til selv å velge hvor de vil bo og hvem de vil bo sammen med, og har ikke samme mulighet til å kjøpe og eie egen bolig som andre. Mange utviklingshemmede bor i store bofellesskap som ligger isolert fra befolkningen for øvrig.

Utvalget foreslår derfor:

- At kommunene får plikt til å skaffe boliger til vanskeligstilte.
- Å styrke Husbankens generelle veiledning knyttet til kommunalt planarbeid.

- Nye vilkår for lån og tilskudd i Husbanken. Det gis ikke lån eller tilskudd for bygging av mer enn seks samlokaliserte enheter i kommunal regi for personer med utviklingshemming.
- At det vedtas en ny statlig planretningslinje som skal sikre oppfyllelsen av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i kommunenes arealplanlegging.

Mål	Tiltak	Tidsfrist	Ansvar
Sikre tilgang på egnede boliger. Kartlegging av behovet for bolig direkte opp mot nærmeste pårørende / familiene.	➤ Kartleggingsskjema skal avdekke behov for bolig på ett tidlig tidspunkt i livsløpet. ➤ Spille inn behov for nye boliger i kommuneplan/ budsjettprosesser. ➤ Oppdaterte oversikter over boligbehov og tilgjengelige boliger.	Årlig – gjennomgang pr 01.06	Enhetsleder /Fagleder Tildelingstjenesten
Boligen er tilpasset brukerens behov, og er tilrettelagt for velferds teknologiske løsninger.	➤ Behovskartlegging på ett tidlig stadium. ➤ Det skal tilbys trygghetsalarm, digitale tilsyn, medisindispensere og annen velferdsteknologi, i tråd med brukerens ønsker og behov. ➤ Bruke husbankens ordninger ved anskaffelse og tilpasning av bolig.	På plass innen innflytting, eller ved endring i behov.	Tildelingstjenesten og Botjenesten.

